

TRANSILVANIA

FŌIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMANĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

NrulŪ 2. SIBIIŪ, 15 FEBRUARIE 1891. AnulŪ XXII.

CAUCALAND ÎN DACIA.

(Urmare și fine).

III. CaucoensiŪ.

GeografulŪ Claudiu PtolomeiŪ (carele a muritŪ pela 150 după ChristosŪ) despre popŃrele Daciei scrie astfelŪ: „Ear Dacia o lo-cuiescŪ mai spre mĂdănŃpte începĂndŪ dela apusŪ: Anarții, Teu-riscii și CistobociŪ; sub acestia, PredavensiŪ, RatacensiŪ și *CaucoensiŪ*. Sub carŪ asemenea: Biefii, BuradensiŪ și CotensiŪ. Încă sub acestia AlbotensiŪ, PotulatensiŪ și SensiŪ, sub carŪ mai spre amĂdii: SalsensiŪ, CiagisiŪ și Piefigii.¹⁾ Numele CaucoensiŪ, după altă edițione e: *CacoensiŪ*. Mai ĂntĂiŪ sĂ cercetĂmŪ, cĂ Ńre în lumea vechie, mai fostaŪ popŃre cu numele din rĂdĂcina: *cac*, *cauc*.

Καυκωνες gr. Caucones lat. 1) unŪ poporŪ în Paphlagonia, o provincieĂ în Asia micĂ, și a zĂcutŪ între PontŪ (Marea-NĂgrĂ) și Phrygia; numele se amintescĂ încă la HomerŪ (950 ant. Christ.) în Iliada. AcestŪ poporŪ la Strabone (+ 24 după ChristosŪ) se numescĂ Cauconiatae. Hahn (pag. 100) đice: „În munții Bithyniei s'Ău susținutŪ CauconiŪ, populaționea mai vechie, peste ei Ău venitŪ Thracii“. Bithynia e între Paphlagonia și Phrygia, și astfelŪ e vorba totŪ despre acelu poporŪ. 2) Caucones, unŪ poporŪ în provincia Elis în PeloponnesŪ (ĂdŪ Morea în Grecia) și se amintescĂ la HomerŪ în Odiseia, — apoi la HerodotŪ și Strabone, la acestŪ din urmĂ țara lorŪ se numescĂ *Καυκωνια*. Hahn (pag. 12) đice cĂ atunci cĂnd

¹⁾ Claudiu PtolomeiŪ lib. III. cap. 8. Traducere de Timoteiu CipariŪ în ArchivŪ pag. 767. Face observaționea, cĂ în ediționea din Basilea în locŪ de *CaucoensiŪ* se aflĂ: *CacoensiŪ*, — și apoi în note arĂtĂ diferențe și pentru numirile altorŪ popŃre din cele înșirate. La Gr. Tocilescu în Dacia înainte de RomanŪ, pag. 488 e alĂturatŪ unŪ facsimile din mapa lui PtolomeiŪ; earĂ la B. P. HașdĂu, în Istoria criticĂ a RomĂnilorŪ, volumulŪ alŪ II-lea fĂsciŃra I-a pag. 57 și 58 o copie despre mapa Daciei, după aceea a lui PtolomeiŪ.

Helenii au cuprinsu Grecia, aci au aflatu poporele: Abantiu, *Cauconii* si Dryopii si ca (pag. 36) s'au tinutu de trunchiulu arcadicu.

Kavxov, orasu in Lykaonia intre Capadocia si Pisidia in Asia mica. Se amintesce la Apollodoru din Damascu, pela 100 dupa Christosu. *Kavxov*, ru in Achaia, provincia in Peloponesu, la Strabone.

Kikones, (Ciconii), la Homeru si Herodotu in Thracia la muntele Haemu (Balcanu); dupa mape au locuitu intre meridianele 43 si 44, cam pe muntele Rhodepe.

Numele Caucones e in forma greca, si trebuie impartitu in: *Cauca* (delu, munte) *on*, locu, terenu, si pentrucu urmeza *on*, *a* din *cauca* s'a elidatu, seu *on* e diminutivu; eara *es* insemna omeni, locuitori, si astfelu omeni dela locu de delu, ori dela delutu; dar lasandu afara sufixulu grecu *es*, in *Cauc-on*, *on* insemna si omu, si astfelu, *Cauc-on*, e munte-an, la numele de tara: Cauconia, — *ia* insemna tinutu, prejuru, tara, — deci tara Cauconiloru, muntentiloru. *Kik* din *Ciconii* e identicu cu: *cac* — *cauc*.

Acuma sa cercetamu sufixele din numele: *Caucoensu*, *Cacoensu*.

Intre poporele inzirate mai susu, cele mai multe in numele loru au sufixe ca: Caucoensu, latinesce Cauco-enses, si anume: Predav-ensu, Ratac-ensu, Burad-ensu, Cot-ensu, Albot-ensu (si Alboc-ensu), Potulat-ensu si Sals-ensu. In *enses*, *s* din mijlocu se raspunde ca *z*. Lasandu acuma afara terminatiunea *enses*, din numele poporeloru putemu restaura numele tinuturiloru (teriloru) astoru popore si astfelu avemu: Cauca, Preda (caci *v* pote fi intercalare intre doue vocale) ori Predava; Ratake, Burida, Cota, Albota (ori Alboca) Potulata, Salsa (ori Salda).

Dar in Dacia se mai afla nume in: *ensis*, ca nume de provincie: Dacia Apulensis, Porolissensis si Malvensis. In cele doue prime reaflamu orasele: Apulum (Alba-Iulia). Porolissum in nordulu Daciei, eara din Malvensis trebuie sa restabilimu tinutul ori tara Malva (verisimilu pe terenulu Moldaviei); in fine in nordulu resaritenu alu Daciei a fostu: Sclavinum Romanense, apoi populus Traianensis, colonia Napocensis, si vicus Patavissensium.

Sufixulu „*ensis*“ s'a usitatu si in alta parte a imperiulu romanu, astfelu in Gallia aflamu, Gallia Lugdunensis si Gallia Narbonensis dela orasele Lugdunum si Narbon (Narbo); apoi in Spania aflamu: Spania Tarraconensis, dela orasulu Tarraco (gen. onis); in Etruria lacus Volsiniensis, dela orasulu Volsinii; apoi Carthaginensis (or. Carthago), Atheniensis (or. Athenae) etc.

Dar terminatiunea *ensis*, a fostu adausa si la substantive comune: *Rex Nemorensis* (dela nemus padure) in cultulu dinei de

pădure preotul de frunte; *dea Terensis* dîna de trierată; *Juno Virginensis*, Juno virginea; *Sacerdotium Caeninense*, introdusă de Caenina în cultul lui Hercule; din numele celor trei triburi vechi în Roma, Tities, Ramnes, Luceres, aparținătorii: *Titienses*, *Ramnenses*, *Lucerenses*, — în fine: Atriens din Atrium (cuină, vatră), *forensis* din forum, *arvensis* din arvom, *castrensis* din castrum; *ludi circenses*, *megalenses* etc.

Să analizăm acuma terminațiunea seî sufixele compuse: *ensis*, din: *en-s-is*, și astfel din trei sufixe. *En* sufixul (= *an*, *in*, *on*, *un*, *yn*) înseamnă om, locuitor; și se adaugă la nume de orașe, schimbându vocala din urmă în *i*, și apoi înseamnă om, locuitor din acel oraș, p. e. Athenae, athenien. Latinismul a adaus un *s* și astfel: Athen-i-en-s, un om din Athenae. Suffixul al treilea: *is*, e sufix de adjectiv la Latină, și pentru acesta: Athen-i-en-s-is. În formele de mai sus se aruncă vocala or silaba din urmă a numelui orașului, ținutului, și se adaugă *ensis*.

Revenind acuma la: *Cauco-ensi*, numele de popor în forma de plural la Ptolomei scris în *oi* = *i*, adică grecesce, și format ca substantiv din adjectivele: *Caucoensis*, seî Cancoensis, — vedem, că precum am arătat mai sus, numele țării acestui popor a fost: *Cauca* seî *Caca*. Pe *a* din capetă, în compozițiune 'lă aflăm schimbat în *o* p. e. *Cauc-o*, și *Cac-o*, nu ca mai sus ae, în *i* (Athen-i) deci: *Cauc-o-ensi*, *Cac-o-ensi*, și *o* cu *e* nu sînt diftonge, pentru că la Ptolomei în textul grec, *e* din *ensi* în tot locul e scris cu η (eta).²⁾

Acuma să căutăm părerea unora despre locul, unde au locuit *Caucoensi*?

²⁾ Din terminațiunea latină *ensis*, în limba noastră a rămas: *enes*, pentru că *s* din *ens*, ce l'a adaus latinismul artificios, a rămas afară. Am spus mai sus, că *ens* (en-s) e sufix, ce se adaugă în prima liniă la nume de localități ca să arete pe omul, pe locuitorul din acele locuri, din Lugdunum, lugdunens, din Athenae Atheniens, dar lăsându pe latinul *s* afară rămâne: *en*, ce înseamnă om. *Ens* lat. ființă, om; acest *ens* e în participiile presinte: *fac-ens*, *leg-ens*, *dormi-ens*, și numai în prima conjugatiune e: *am-ans*, adică cu *a*, deci *en* = *an* dar aceste sînt egale = *in*, *on*, p. e. în lat-*in*, Teut-*on*; ca și = *an*, *en*, Rom-*an* Ruth-*en*. Acolo, unde e forma *an*, *en*, *in*, *on*, adausul *s*, or *us* (ce reprezintă de nou înțelesul de om, locuitor) sînt superflue, căci un concept se repetă în două sufixe tot cu acel înțeles. Noi adă numele, pentru de a însemna locuitor din atare localitate, avem două sufixe *an* și *ian* p. e. Arad-*an*, Lipov-*an*, Moldov-*an* etc. apoi: Banat-*ian*, Chișod-*ian*, Camp-*ian*, Del-*ian*, Ardel-*ian*, unde *an* s'a diftongit în *ian*, și pe *t*, *d*, 'lă schimbă în *f*, *đ*, dar în unele *i* e original, Ungaria, ungurian etc. Revenind la

Haşdëu (pag. 285) ice: „Ptolomei pune în Carpați spre resaritu de poriunea superior a Oltului, unu popor, ce- ice Caucoensii“. Aci e întrebarea, că Haşdëu, ce loc întelege sub poriunea superior a Oltului? adecă: poriunea superior a Oltului, ct curge în Romnia? seu a Oltului ct curge în Ardel? deóre-ce pentru situaiunea nutului Caucoensilor, e mare deosebire de teren.

Dar Haşdëu (la pag. 286) se esplic: „E o urmă supravetuind a numel Caucas în poriunea Carpailor, delul *Cocanu din Muşcel*, adecă mai în acel loc, unde ostaşul Mansuet dintr'o legiune a lui Traian stătuse în timpul resboiului dacică, la fluviul Olt lângă muntele Caucas, şi mai, mai acolo, unde mappa lui Ptolomei ni art poporul Cocanen. (Acuma dela Cocanu formz şi nume nou Cocanen în locŭ de Caucoens). Aş dară *Haşdëu  aşd în Muşcel*.

Tocilescu (pag. 432) ice: „Caucoensii, ce amintesc, poriunea din *Carpați Oltenie*, numit Caucas şi pe Caucaland a lui Ammian Marcellin: *Aş se numia Oltenia în timpul lui Traian*, după cum rezultă dintr'o nscripiune!“ Apoi (la pag. 458) observz: *Caucoens pară a fi locuit poriunea Oltenie din Carpați*, numit Caucasus. Astfel  se pare că Caucoensii au locuit în Oltenia, dec în Romnia, dar nu spune, că re în Muşcel, ori în Argiş, ori în Mehedini?

Autorii aceştia nu facu nici o combinaiune „la poriunea superior a Oltului“ din Ardel, — pe cnd riful mai mult de jumătate curge în Ardel.

Dec cercetmu mapa lui Ptolomei (publicată de Haşdëu vol. II. fasciora I. pag. 57 şi 58) vedem, că la nceputul rifului Olt, de stnga adecă: spre resaritu snt puş Caucoensii. nceputul acesta nu pte fi în Romnia, ci în Ardel.

Atheni-ens-is, *is* din capet, forma de adiectiv, a remas la noi în *es*, la oalt în *enes*, pentru unele adiective, ce se formz din numele locuitorilor de undeva însă se mai adaugă: *cu* masculină, *că* feminină (un sufix din Italia, despre care de altădată) şi astfel: *Moldov-enes*, cu *Moldove-nesc*; *ardelenescu*, *munte-nescu*, *bntenescu*, unde *an ian*, mai nti au fost *n*, *n*, dar  trecut în *e*, ca şi în pluralul numelor ce nsmn locuitor de undeva p. e. *Moldovenĭ*, *Ardelen* etc. n numele, ce nu nsmnz localitate, *en* din *enes* nici nu pte veni înainte, pentrucă în ele snt alte sufixe ce nsmnz: om, şi anume: latinul *avius*, ari, eri; celticul: *aire*, p. e. *l*, *olari*, *ie*, *oier* etc. şi în urmare, pentru formarea de adiective remne sufixul: *es-că*, *olaresc*, *boieresc* etc.

Vomă documenta cu două probe, chiar din mapa lui Ptolomeiū.

a) După mapa lui Ptolomeiū la întrarea Oltului în Dunăre, pe lătura Mesiei (Bulgariiei) sîntu orașele: Oiskos, Diacon și Novac (după alte mape: Oescus, Nicapolis și ad Novas), eară ađi în Bulgaria, din Oescus a remasū rîlū Isker, din Nicapolis, a remasū Nicapole, și în locū de ad Novas, e Sistovulū.

Din întēplare la Nicapole, aprōpe de Oltū e meridianulū alū 42-lea și suindune pe urma lui, trece în Ardélū la rēsăritū de Sibiiū, de Mediașu și de Năsēudū, și trece peste rîurile Kokel, Mureșū și Samoșū.

Ptolomeiū pōte că nu a sciutū de încovietura Oltului în Ardélū, și Oltulū 'lū pune în linia drēptă, — și pe Caucoensi, de stānga sēū la rēsăritū de începutulū Oltului. Acuma, dēcă căutāmū mapa lui Ptolomeiū, vedemū, că Caucoensi sîntū puși la nordū, dar chiar în față cu orașele Oescus, Nicapolis și ad Novas, și dēcă căutāmū alte mape vechi, apoi Caucoensi, după pozițiunea acestorū orașe, cadū chiar în Ardélū, la resăritū de meridianulū alū 42-lea; și dēcă căutāmū pozițiunea, pentru partea superiōră a Oltului, și la rēsăritulū începutulū lui, Caucoensi cadū în comitatulū Cicū, în-prejurū de Gyergyó-Szent-Miklós.

b) Dar putemū lua și unū altū punctū de plecare — după mapa lui Ptolomeiū — și anume: Apulum (Alba-Iulia). Dela Apulum spre rēsăritū și puținū mai în susū e Marcodava, după ea Praetoria Augusta și Comidava, apoi *dēsupra de acēsta*: sîntū *Caucoensi*. Marcodava (după Atlasulū scolasticū alū lui Jausz) e tocmai sub meridianulū alū 42-lea și la țermurile Mureșului (ceva mai la apusū de Maros-Vásárhely) și Caucoensi stau într'o liniă cu Ulpianum (la Koczányi Clujulū, la alții Oradea-mare) și ambele cam într'o liniă cu Gyergyó-Szt.-Miklós.

c) Nu putemū uita nici aceea combinațiune, că Ptolomeiū pune 4 popōre în șirū, susū în nordulū Daciei, și dēsupra de începutulū Oltului p. e. Cistobocii, sub acestia la începutulū Oltului pe *Caucoensi*, și acestia cadū în porțiunea Ardélului; apoi pe Cotensii (orī Kontekii) mai în josū, și cătră Dunăre pe Piefigi, și acestia cadū în porțiunea rēsăritenă a Oltului din Romānia, — și și din punctulū acesta de vedere, arū fi pré puținū, ca în Ardélū să re-mānă numai Cistobocii, eară în Romānia 3 popōre.

Wilhelm Obermüller đice: Caucoensi, locuitoriī Caucalandului, precum Vestgoții, cari veniră mai târđiū, aū numitū Ardélulū pro-

priū, din: coiche, délū (munte).³⁾ Astfelū pe Mansuetū cu Caucasulū și cu Oltulū, precum pe Caucoensū, nu-ī putemū pune în județulū Muscelū, precum se va mai vedea.

Atātū la Grecī, cātū și la Romani s'au formatū și nume personale din rădăcina: *Cac*. Să înșirū căteva.

Kavkon, fiulū lū Lykaon, la Apolodorū; unū heros din Eleusis veneratū în Messenia, la Pausanias. Kokkaline, nume femeiescū la Demosthenes. Kokkonas, numele unū bizantinū la Lucanū; Kykleus, tata lū Arianū, Kokalos, rege mithicū în Sicilia, la Diodorū și la Pausanias; Koklis, nume de femeia la Lucanū; Kyhreus, fiulū lū Poseidon (Neptunū); Kybreia Salamis, predicatulū acesteī insule. — Kykeides poetū, la Arianū.

Eară la Romani vechi. Cacicius (la Cedrenū II. p. 557). Caucanus Dominicanus⁴⁾, Cocas⁵⁾, Cocus⁶⁾, Coccorobius⁷⁾, Cachinus⁸⁾; Cocceianus, la Svidas; Cocceius, la Strabone; Cocles, la Plutarchū; Cucusus, numele unū preotū la Ephraemiu, versulū 9621.

Câteva nume familiare din Cărașū: În comuna Broscei: Ciocū 44 de familii; Ciocóne 2 familii; în Ciclova română: Chicu 2 fam.; în Ciorda: Gheiciu 2 Ghiciu 2 fam.; în Ciudanovețū: Cocóra 16 fam.; în Dognecea: Ciocaiu 4, Cica 1 fam.; în Foroticū: Cocóra 2 fam.; în Gârliște: Ciocū 1 fam.; în Goruia: Cioca 1, Ciocu 4, și Ciocū 3 fam.; în Greovațū: Cociócă 6, Cocoșū 6, Ciocărlia 5 fam.; Gacica 12, Ghicea 10 fam.; Guga 17 fam.; în Iertofū: Guga 1, Cucu 2 fam.; în Iamū: Ciuciu 1 fam.; în Illadia: Cichiri 2, Ciucure 3, Gagula 2, Cucu 3; în Cacova: Cicu 1, Giaga 2, Guga 3; în Chernecea: Ghicū 2 fam.; în Comoriște: Ghecea 2; în Maidanū: Cica 2, Cocū 1; în Mărcina: Cocóra 5 fam.; Gheicea 6 fam.; în Mircovațū: Ciuciu 54; în Moldova nouă: Cocărla 4; în Nermetū: Cichelica 1, Ghegiu 1; în Nicolințū: Giugia

³⁾ Wilh. Obermüller II. pag. 662. Die Kaukenser, Bewohner des Kaukalandes, wie die später gekommenen Westgothen, das eigentliche Siebenbürgen nannten, von Coiche, Berg.

⁴⁾ Cedrenus II. pag. 462 adiungit se imperatori Caucanus Domitiani capti frater.... Captus est 161 Domitianus Caucanus, homo potens et Gabrieli consiliarius.

⁵⁾ Procopiu lib. IV. pag. 3 Erat Cocas ex Romanorum numero militum. Altū Cocas II. pag. 619.

⁶⁾ Phrantzes lib. III. c. 14 Iacobus Cocus venetus vir. Cocu din Veneția.

⁷⁾ Theophanes Chronolog. pag. 353 la anulū 543 după Christosū: Ioanne Cognomento Coccorobio, urbis praefecto.

⁸⁾ Cedrenus II. pag. 585. auditis imperator his postulatis, Cachinum sustulit. La Theophanes in Chronolog. pag. 291 an. 526 unū gothū Gogdas. Gogdas Gothus adversum Gelimirem dominum,

1; în Oravița-Montană: Ciucină 1, Cocoșu, 21; în Oravița-montană: Cucu 18, Guga 1; în Potocă: Cichiri 1; în Răcășdia: Ciucariu 2, Chicu 8, Cuculia 4 fam.; în Sasca montană: Cioca 3 fam.; în Secașu: Coca 15, Cocu 2 fam.; în Socolari: Cichiri 6, Ghiocelă 10 familii.

Aceste nume familiare purcedu așa din rădecina *cac* cu înțelesul munte, naltă și celelalte concepte, ce le-amă pusă sematologice în clasa primă, precum și din alte înțelesuri, ce le voiă înșira în partea filologică.

IV. Caucaland.

Împăratul Valentiniană I. domnia în Bizanțiu seă Constanținopole (Tarigradă) dela anulă 364 și a domnită până la anulă 376 după Christosă când i-a urmată Gratiană. Valente era cu titlulă de Augustă.

Huniă, cari la anulă 375 după Christosă se arătară pela Tanais (Donă) și Danaster (Nistru), la anulă 376 bătură pe Goți la Nistru și Prută și i-aă impinsă măi departe în șesulă Romăniei. Așa se vede, că Huniă aă spartă pe Goți în două părți, căci o parte sub Fridigern a luată fuga cătră țermuriă Dunării, și de aici s'a rugată de Valente ca să li erte de a trece peste Dunăre în Mesia (Serbia, Bulgaria) și li-a iertată să trecă, dar cu Goții de sub Fridigern n'avemă de lucru pentru thema presinte. Ceealaltă parte din Goți sub regele loră Athanarică a luat'ă la fugă în altă direcțiune, și de acești Goți ne ocupămă acuma.

Ammiană Marcellină (mortă la 390 după Christosă în Roma) scrie: „Athanarică, cu toți ai seă s'a îndepărtată la loculă Caucalandensă, cu greă de străbătută pentru nălțimea munților și a păduriloră, împingendă de aci pe Sarmatiă“.⁹⁾

Thema istorică e: că Sarmatiă aă locuită în Caucalandă, și că Goții sub Athanarică aă impinsă de aci pe Sarmatiă. Prin indicarea, că loculă Caucalandensă e cu greă de străbătută pentru nălțimea munțiloră, fiă-carele la prima cugetare trebuia să primescă că Athanarică a străbătută în Carpați, seă prin Carpați.

Măi întăi de tôte să vedemă, că cum e compusă cuvântulă „Caucalandensă“. În cele două silabe dela începută aflămă: *Cauca*, carea din cele de măi susă ni e deja cunoscută, că însemă: munte, naltă etc. adecă locă la munte, muntenia; a două silabă e; *land*,

⁹⁾ Ammianus Marcellinus lib. 31 cap. 5 pag. 678. Athanaricus... ad Caucalandensem locum altitudine silvarum inaccessum et montium, cum suis omnibus declinavit, Sarmatis inde extrusis.

și aflăm că e cuvântul german, ce înseamnă: țara, eară restulul *ensis* e sufixul despre care am vorbit deja.

Gothii au intrat în țara *Cauca* la 376 după Christos. Marcellinul a murit la 390 după Christos și astfel, el a auzit numele *Caucaland* numai după ocupare, pentru că mai înainte în țara *Cauca* n'a fostu poporul german, adică Gothicul, carele să fi adaus „*land*“ la numele țării, — altcum și *land*, după rădăcină nu e cuvântul curat german.¹⁰⁾ Urmându procedurii de mai înainte, să căutăm *Cauca* și în alte locuri.

Marcellinul arată, că în Asia, anume în Coelesiria, pe terenul de munți între muntele Livan și Antilivan a fostu un oraș și un munte cu numele: *Cauca*.¹¹⁾

Zosimul amintese *Cauca*, oraș în Spania anume în Gallaecia, provincia nordică dela Marea atlantică.¹²⁾ Aci în *Cauca* s'a născut împăratul Theodosie, carele a domnit dela 379—394 după Chr. și pozițiunea acestui oraș, carele a se scrie *Kaucha* sau *Koka*, a a precisu D' Anville.¹³⁾

Poporul mare iberic, Vaccii (Vaccaeii), în Spania vechie, carele a locuit țara înaltă la rful Durius (aș Durio) din sus de Ora-

¹⁰⁾ Cuvântul *land* e compus din rădăcina *lan*, ce are înțelesul de: estins, lat, lung, larg etc. *d* e remășiă din *da* (în formele schimbate, *ta*, *sa*, *za*) și înseamnă: teren, deci *land*, teren estins. Acuma, dacă punem în loc de *da*, altu sufix, totu cu înțelesul lui *da*, adică: de teren, și anume sufixele: *ca*, și în formele schimbate *ga*, *ha*, câte odată *ja*, (pe cum în loc de *a* din *ca*, *u* = *cu*) atunci avem formele: *lanca*, *langa* etc. *Lann* la Celți înseamnă, țară ținută, prejur; *lon*, înseamnă loc, *long*, locuință. *Lanuvium* a fostu oraș în luncă dela Mons Albanus spre apus; Alba Longa a fostu aproape, dar ceva mai sus între munte și lacul alban. Din *lan* la latin *longus longa*, la noi: *luncă*, *lungă*, *lungă*, la Nemți *lang* = lung. Lingones poporul celtic în Gallia sub meridianul al 23-lea au locuit la șes, dela ei orașul *Langoes* în Franca; când Gallii au străbătut în Italia, Lingonii s'au așezat la șesul dela rful Padus spre amede. Langobriga, orașul Celților lângă rful Tagus în Spania vechie (Im Lande der Celtici sind Langobriga am Tagus — zu bemerken. Hahn p. 73: briga = burg). Luna (aș Luni lângă Tarzana) cu un port bun, deci la șes; Lyncestis o țărișoră în Macedonia, cu orașul Heraclea, pe teren șes între deluri, la luncă; Lyn-c = lun-c, și alte multe.

¹¹⁾ Ammianul Marcellinul lib. XIII. cap. 12 Antiochi civitas în Coelesiria cum suburbanis ex agro suo cumque ipso Suetio ad mare sito; qui cum Dux vocatur, locus cum agro suo omni, locus, qui Caucae, quique Luli et qui montis admirabilis habet.

¹²⁾ Zosimul (carele a fostu *Comes* după mórtea lui Theodosie) în lib. 4 cap 24 Ex oppido Hispaniae, Callaciae (Gallaeciae) Cauca...

¹³⁾ Eduard Gibbon (Geschichte des röm. Weltreiches tom. V. pag. 281) dice: D' Anville (Geogr. ancienne Tom. I. pag. 25) hat die Lage vom Kaucha oder Koka in der alten Provinz Gallicien bestimmt, wohin Zosimus und Idatius die Geburt oder das väterliche Erbe des Theodosius verlegt haben.

șele: Cauca (Coca), Palantia (Palencia), și Septimanca (Simancus)¹⁴⁾. Acésta Cauca nu e indentică cu cea din Gallaecia, pentrucă Palencia e în Castilia.

Caucana și Chauchana, orașu în Sicilia, nu departe de Syracusa ce zace la mare.¹⁵⁾

Astfelu, afară de Cauca din Dacia, totu pe acelu timpu Cauca în Coele-Siria, în Gallaecia și Castilia; — Cúcana e Cauca cu sufixulu *an*, ce însemnă locu, ori e diminutiv. Din aceste vedem, că Cauca din Dacia, deși e adausu germanulu și Gothiculu *Land*, nu prin Goți s'a numitu *Cauca*, ci acestu nume a esistatu cu *Caucoensis* deodată. Urmézá întrebarea: că unde a zăcutu *Caucaland*, adecă: țara, ținutul Cauca în Dacia?

Hașdêu (în Istoria critică a Românilor pag. 285) citéză pe Am. Marcellinu, ce amu citatu eu mai susu și argumentéză: „Așadară unu segmentu alu Carpaților se numia Cauca, căci finalulu *land*, în tóte limbele germanice însemnă: țara: *Caucalandu* = țara Cauca“. Dar Hașdêu aci nu spune, că la care segmentu 'i stă cugetulu?

La pag. 299 revenindu la acésta themă, ȃice: „Constrinși din noú a fugi, Goții caută scăpare în munții Cauca: „ad *Caucalandensem locum*“. Aci noi 'i vedem de ja pe *pământulu Moldovenescu*“. Apoi la pag. 300. „Acésta confirmă opiniunea dlui Odobescu, cumcă *Caucaland* a lui Ammianu Marcellinu trebuie căutatú în regiunea *Buzeulu*, unde în adevêru vro doú munți pórtă până ađi numele de Coca contrasú din Cauca, și unde descoperirea Tesaurulu Gothicu dela Petrósa esplică fóрте bine faptulú petrecerei pe acolo a fugarulu Atanaricu“.

Hașdêu, pentru însemnătatea istorică și geografică a cestiunei, trebuia să spună că unde suntu acei „vre-o doú munți cu numele Coca“ dar nu ne spune, pentrucă acei munți nu suntu în regiunea *Buzeulu*.¹⁶⁾

Tocilescu (*Dacia înainte de Romani* pag. 432) însemnă: *Caucoensis*, ce amintescu porțiunea din Carpații Olteniei, numitá *Caucasus* și pe *Caucalandu* a lui Ammianu. La pag. 461 și 615 citezá: „*locus Caucalandensis*“, dar despre situațiunea luí nu aflămú părere dată.

¹⁴⁾ Conv. Lex. Meyer. Totu acesta arată o localitate de ađi Coca în Spania, provincia Segovia.

¹⁵⁾ Theophanes în *Chronolog.* pag. 293 la anulú 526 după Christosu. Interim ipse Chauchana, pagus is fuit ducentis stadiis a Syracusis remotus. Procopius. Tom. I. pag. 370 Tum praecipit, ut mandatis defunctus se conveniat Caucanis, ad quod opidum stadia fer CC Syracusis dissitum. La pag. 372 *Caucana victu plena castra inveniunt.*

¹⁶⁾ Orașulu Buzêu zace lângă meridianulu alu 25-lea și gradulu lățimiú 45, și dela Buzêu spre resăritu și méqăđi e terenú de câmpia, adecă nu suntu déluri. Spre nordu apusu începú délurile și la hotarulú Ardélulu se învelescú

Acum să căutăm rezultatul studiilor făcute de străini.

Eduard Gibbon scrie: „Însuși Athanaric, carele neîncetată a năvălit a se da din calea vinei de jurământul strîmb, s'a retras în Caucaľand (țara Cauca) muntosă, ce prin codrii grei de străbătută ai Transilvaniei (Ardelul), apare de a fi fost scutită, și mai de tot ascunsă“.¹⁷⁾

Karol Rotteck nu amintesc de Caucaľand, dar spune, că Athanaric s'a retras în ripele Carpaților.¹⁸⁾

În Lex. de Conv. al lui Mayer se află „Hermanrich, regele Goților mai înainte a stat cu țări în contra năvălirii popoarelor selbatice, dar la capet și-a pierdut curagiul și s'a sinucis (anul 373 după Christos). Fiul său Hunimund s'a supus cu o parte de popor, altă parte sub Winithar și-a păstrat atare independență. Și Vestgoții fură siliți de a se da din calea Hunilor. Unul din căpeteniile lor, Athanarich la 376 după Christos s'a retras în Siebenbürgen (Ardelul) după ce el la Nistru și pe urmă la Pruth înzădar a cercat ca să țină o poziție întărită cu șanțuri.“¹⁹⁾

Wilhelm Obermüller scrie: „Caucoensii, locuitorii Caucaľandului, precum vestgoții, cari venira mai târziu, au numit Ardelul propriu“. Mai în jos: „Caucaľand, precum la Vestgoți se cheama Ardelul“.²⁰⁾

Tot Obermüller într'alt loc ni spune: „Țara Kauka, țara Koken, Kogen, cetatea Kogel, e țara muntosă a Ardelului, precum se numia încă deja pe timpurile Vest-Goților, cari în partea

cu munții, deci numai acesta regiune e muntosă, și riul Buză isvorește de pe lângă pasul Bodza din Carpați. După Dict. topografic al lui Frunțescu, și după multe mape, munți cu numele Coca, în această regiune nu se află. Se află 2 sate Coca plină și Coca secă în plaiul Slănic și o localitate Coca lângă Clondinul de sus, dar credem că Hașdău nu va fi cugetat la aceste, ca la „vre-o doi munți“. În jud. Buzău, după Frunțescu, se află muntele Gogoine la hotarul și Gucne, fără a i se spune situația. De ca s'ar afla Goga, Guga, ca munt, atunci cândva ar fi putut fi și Coca.

¹⁷⁾ Ed. Gibbon „Geschichte des röm. Weltreiches“ tom. V. pag. 236. Athanarich selbst, der fortwährend der Schuld des Meineides auszuweichen beflissen war, zog sich in das gebirgige Kaucaľand, das durch die undurchdringten Wälder von Transilvanien geschützt und fast verborgen gewesen zu sein scheint.

¹⁸⁾ Carl Rotteck. Allg. Weltgesch. IV. pag. 41 Athanarich mit einigen Getreuen suchte jetzt und fand Zuflucht in den Schluchten der Karpathen.

¹⁹⁾ Meyers Conv. Lex. la articolul Hunii. Auch die Westgothen mussten vor den Hunnen weichen; einer ihrer Häuptlinge Athanarich zog sich 376, nach Siebenbürgen zurück, nachdem er vergebens am Dnjester und dann am Pruth eine verschanzte Stellung zu halten versucht habe.

²⁰⁾ Wilh. Obermüller in Deutsch. Kelt. Wörterbuch tom. II. p. 662 Die Kaucoenser, Bewohner des Kaucaľandes, wie die später gekommenen Westgothen das eigentliche Siebenbürgen nannten.... Kaucaľand wie Siebenbürgen bei den Westgothen hieß.

sudică a Ardélului, timpū măi lungū și-au luatū pozițiune, înainte de eșirea lorū la Italia și la Gascogne.²¹⁾

George Iausz, în mapa sa despre Dacia, a înscrisū Caucalanda cu semnū de orașū, și e aședată désupra de Apulum (Alba-Iulia) ce coresponde și situațiunii riurilorū Küküllő (Kogel, Târnava).²²⁾

În urmare se dovedesce, că Caucaland a fostū în Dacia și anume în Ardélū, respective Ardélulū între Oltū și Carpați. Aci aū fostū Sarmațiī, pe cari apoi Goțiī i-aū împinsū spre nordū și apusū.

Până ce Fridigern s'a retrasū la Prutulū de josū și respective la Dunăre, — Athanaricū, carele a statū cu oștile sale măi multū spre Prutulū de susū, când s'a retrasū în Ardélū, a pututū să străbată prin pasurile dela Oituzū, Bodza și Predélū, și verisimilū măi multū prin acestū din urmă, ca măi accomodatū, și e cu greū de a crede, că a retiratū și măi spre apusū, și că prin alte pasurī a străbătutū în Ardélū. Amū o mapă „Das römische Reich und die nördlichen Barbaren im IV-ten Jahrhundert“. Pe acēsta mapă, țara Caucaland e pusă la spatele Carpațilorū pela isvórele riulū Tyras, adecă Nistru, dar autorulū mapei la numele Caucalandū, pune și semnulū întrebării, deci nu e convinsū, să fie fostū acolo. Dar Caucaland la începutū a pututū fi numai țara Caucoensilorū.

V. Cauchiī.

Pentru îndeplinirea themei, nu va fi de prisosū, decă voiū scrie și despre alte țeri: Cauca și poporū: Cauciī:

Colo susū la nordū, la spatele Germaniei, între gurile rfulū Amisis (ađi Enns) și riulū Albis (ađi Elbe) spre țermulū oceanulū germanicū a locuitū poporulū: *Chauciī*, seū *Cauchiī*, cariī s'aū ținutū de trunchiulū Ingaevonilorū, unū ramū alū Germanilorū, și *Cauchiī* se amintescū în secululū primū după Christosū.²³⁾

Când Romanii sub Drusū aū mersū în țara Cauchilorū, acestia s'aū arătatū amicabile, și la an. 5 după Christosū Tiberiu ca Cesare a încheiatū alianță cu ei, dar acēsta nu a ținutū multū.²⁴⁾ Împē-

²¹⁾ Wilh. Obermüller II. 165. Kaukaland, Kokenland, Kogenland, Kogelburg, Siebenbürgisches Hochland wie es schon zu den Zeiten der Westgothen, welche im südlichen Theile Siebenbürgens vor ihrem Auszuge nach Italien und nach Gascogne längere Zeit Stellung genommen hatten, genannt wurde.

²²⁾ Történelmi földrajzi iskolai atlasz, Jausz Györgytól. Mapa Nr. 9 despre Dacia.

²³⁾ Dr. Hahn Leitfaden der alt. Geogr. pag. 85 Koczány Ferencz Régi földleirat p. 35. Ađi pe acelū teritorū e Hanovera, Oldenburg și Saxonia de josū. Dela orașulū Bremen, teritoriulū se numesce și Bremerland.

²⁴⁾ C. Veleius Paternulus, in Hist. Rom. lib. II. cap. 106 Perlustrata armis tota Germania est. Victae Gentes pene nominibus incognitae. Receptae *Cauchorum nationes*, omnis eorum juvenus infinita numero, imensa corporibus etc.

ratulŭ Claudiu (41—54 după Christosŭ) a purtatŭ răsboiŭ în contra lorŭ, pentrucă aŭ făcutŭ năvăliri în Gallia. Dela emigrațiunea popórelorŭ pere numele lorŭ.²⁵⁾

Poporulŭ acesta la Dio Cassiu (155—229 după Christosŭ) s'a chiebatŭ: *Χαῦχοι* = Chaukiŭ, și țara lorŭ: *Χαῦχισ*, la Romaniŭ poporulŭ s'a chiebatŭ Cauchi, și țara lorŭ preste totŭ se scrie: Chauke, decŭ e identică cu Cauca.

Despre acestia, Wilh. Obermüller dŭce: Chaucii în Saxonia de josŭ aŭ fostŭ primii locuitori „Celtici“ ai țerii acestia. Numele lorŭ a dispărutŭ, când Saxonii aŭ devenitŭ domniŭ țerii. Numele Chauke după înțelesŭ e curatŭ localŭ, atâta câtŭ: locuință de colnice. Teritorulŭ Chaukilorŭ s'a numitŭ: Caukenland, Chakenland.

În Franția, anume în provincia Normandia, în nordulŭ Franciei spre canalulŭ, „la Manche“ este o țară, ce se numesce: Pays de Caux (x purcede din c + s decŭ: Cauc-s) lângă Havre, pe timpulŭ emigrării popórelorŭ a fostŭ ocupată de unŭ despărțemântŭ alŭ Wikingilorŭ din Saxonia de josŭ, și precum după nume se crede veniți din Chakenland (de lângă Bremen). Așa dară coloniŭ germani în Pays de Caux nu se putură numi Chaucii, deși arŭ fi venitŭ din Chakenland, pentrucă atunci nu mai esistaŭ „Chaucii“, și astfelŭ țara Cauca în Normandia 'și are numele de acasă din Gallia.²⁶⁾

Astfelŭ CaucaLand din Dacia, nu stă nici într'o legătură cu Caucii dela oceanulŭ germanicŭ, acestia aŭ dispărutŭ la începutulŭ emigrațiunii popórelorŭ, ei nu aŭ pututŭ ajunge în Dacia, ca cineva să pótă face vre-o combinațiune cu ei, cari încâtŭ s'aŭ mișcatŭ, aŭ pornitŭ spre Normandia.

Mai nainte de a încheia partea istorico-geografică să înșirŭ câteva nume de localități din Italia, Spania, Portugalia și Gallia (Franția), nume, cari purcedŭ din rădăcina *cac*, cu înțelesulŭ ce l'amŭ esplicatŭ mai susŭ.²⁷⁾ Acéstă parte o pregătisemŭ comparândŭ numirile din România cu acele din țerile romanice aci înșirate, atâtŭ după rădăcină câtŭ și după sufixe, dar făcândŭ o parte prea lungă a temei voiŭ înșira numai câte câteva.

²⁵⁾ Meyer's Conv. Lex.

²⁶⁾ Wilh. Obermüller I. 334. Chauke, Erdhügel Wohnstätte. Acesta la pag. 349, dŭce: Choche se numesce unŭ locŭ anticŭ lângă riulŭ Tigris. Choche e celticulŭ Coiche, ce în Europa se află în o sută de forme și însemnă „locŭ înălțatŭ, locŭ ridicatŭ de locuință“ (erhöhter Wohnort), de aci și Chaucii însemnă locuitori de locuințe aședate pe nălțimi de pământŭ. Hoherland în Prusia, Hachenberg etc. — hoch é câtŭ coch.

²⁷⁾ Culese din Conv. Lex. a lui Meyer, și din Geographisch-Statistisches Welt-Lexicon de Emil Metzger, Stuttgart 1888.

In Italia: Caccamo, orașu în Sicilia la piciorul muntelui Calogero: Caccavone și Caccuri, sate cu vii și ape minerale; Caggiano, asemenea; Ceccano, orașu în provincia Roma, pe cóstă de delú cu cultură de vii; Cecina, fluviu în Toscana, vechiul Caicinus din Etruria; Cechina, stațiune de drumu de ferú în prov. Roma; Cicagna (gn = ni) Cicalla, Cicciano, Cicerale, Cicognolo, sate, mai tóte cu cultură de vii. Cocconato, Cocullo, sate la munți; (Cocullo = Kükülló); Cogoletto, cu turnătură de ferú, la ocne de ferú; Coggia, Coggiola, Cogola, Cogorno, Coquio, sate Cucca, satú, Cuccagna, unú cantonú în drumulú dela Roma la Loretto. Cuccaro, promontoriu în Neapole, și orașu în Monteferato, cu vinuri renumite. Cucciago, Cuցeglio, Cuggiono, Cugueno, sate mai tóte cu deluri cu vii, deci la înălțimi.

Nume familiare italiene: Caccianiga, Caccini, Caix, Cechi, Cicogna, Cicognara, Ciconi, Coghetti, și apoí Cocaie și Cocaio, numele lui Teofilú Folengo, poetú născutu la anulú 1491 după Christosu în Mantua.

In Spania: Caceres, provinciă, partea nordică e trasă de șirulú munților Castiliei cu numele Siera de Gredos, și Siera de Gata, 2300 metri. Chiclana, orașu cu cultură de vinú; Cocentina, or. în prov. Aicante, cu ruine romane. Cacoas, unú poporú pe ambele părți ale Pireneilorú; Cacabelos or. Ceclavin, orașelú, Coca, Coccaglio Cogeces del Monte; Cogollos, sate; Cogolludo, orașu și cercú (în Tirolú, Cogolo, satú) Cugat del Balles, Cugess, sate, cu vii; (Cugy s. în Svițera).

În Franția: Cahors, zace pe o stâncă, are vii. Cauchoise, satú; Cocosă țeră, unde locuitorii se numescú Cocosates; Coucouron (Cucuron) satú în cantonulú Ardeche. Coucy (Çucy = Cugy din Svițera), numele mai multorú cetăți, fortărețe, castele, tóte pe deluri, pe nălțimi. Cocumont, satú; (muntele Cocu) Cugand Montaign, satú cu ape minerale, etc.

În Irlanda: Cockertham, la ríulú Cocher, orașu cu ocne de cărbuni; Cockburnspath, satú în Scoția; Cochenzie, satú în Scoția; Cockerham, Cocherton, Cogeshall, localități în Anglia etc.

Credú, că și aceste puține nume vorú fi destule, pentruca cineva să pótă face asemănare între numirile localitățilorú din România, și între numirile localitățilorú din alte țeri romanice; și credú, că prin tóte aceste amú lămuritu din destulú acele patru nume, ce le-amú înșiratu la începutulú lucrării.

Dr. At. Marienescu.

FACEREA LUMEI.

(Continuare și fine).

În cartea facerei la Moise se dice :

a) „La începutu creă Dumneșeu ceriul și pământul. Și fără formă și deșertu era pământul; și întunecetu era preste fața adâncului; și spiritul lui Dumneșeu se purta pe deasupra apei“.

„Și Dumneșeu șise: să fie lumină, și fu lumină. Și vedu Dumneșeu lumina că bună este; și Dumneșeu despărți lumina de întunecetu. Și Dumneșeu numi lumina ziua, și întunecetulu 'lu numi nópte. Așa fu séra și fu diminéță ziua întâia“.

b) „Și Dumneșeu șise: Să se facă unu întinsu între ape, care să despartă ape de ape. Și Dumneșeu făcu întinsul și despărți apele cele de sub acestu întinsu de apele cele deasupra acestui întinsu; și se făcu așa. Și Dumneșeu numi întinsul *ceru*. Așa fu séra și fu diminéță ziua a doua“.

c) „Și Dumneșeu șise: Să se adune apele cele de sub ceru la unu locu și să se arete uscatul; și se făcu așa. Și Dumneșeu numi uscatul pământu, și adunătura apelor o numi mări; și vedu Dumneșeu că acesta este bine. Și Dumneșeu șise: să producă pământul érbă, verdéță purtându séménță, și pomi fructiferi purtându fructe după felul lor, a cărora séménță să fie într'înșii pre pământu; și se făcu așa. Și pământul produse érbă, verdéță, purtându séménță după felul ei, și pomii purtându fructe cu séménță într'înșii după felul lor; și vedu Dumneșeu că acesta este bine. Așa fu séra și fu diminéță ziua a treia“.

d) „Și Dumneșeu șise: Să se facă luminători pe întinsul cerului, ca să despartă ziua de nópte; și cari să serve de semne pentru timpuri, zile și ani; și să fie luminători pre întinsul cerului ca să lumineze pe pământu; și se făcu așa. Și Dumneșeu făcu pe cei doi luminători mari; pe luminătorul celu mare, ca să guverneze ziua, și pe luminătorul celu mai micu, ca să guverneze nóptea; facu și stelele. Și-i puse pe ei Dumneșeu în întinsul cerului, ca să lumineze pământul, și să guverneze ziua și nóptea, și să despartă lumina de întunecetu; și vedu Dumneșeu că acesta este bine. Așa fu séra și fu diminéță ziua a patra“.

e) „Și Dumneșeu șise: „Să producă apele mulțime de animale viețuitoare, și paseri să sbore pe desupra pământului sub întinsul cerului. Și Dumneșeu creă chișii cei mari, și tôte animalele viețuitoare, ce se mișcă, pe cari apele le-au produsă cu abundență după felul loră, și tôte passerile înaripate după felul loră; și vedă Dumneșeu că acesta este bine. Și Dumneșeu le binecuvântă dicându: cresceți și ve înmulțiți și umpleți apele în mări, și passerile să se înmulțescă pe pământă. Așa fu séra și fu diminéta șia a cincea“.

f) Și Dumneșeu șise: „Să producă pământulă animale viețuitoare după felul loră, vite, și têtătoare și fére pe pământă după felul loră; și se facă așa. Și Dumneșeu făcu férele de pre pământă după felul loră, și vitele după felul loră, și tôte têtătoarele de pe pământă după felul loră; și vedă Dumneșeu că acesta este bine“.

Și Dumneșeu șise: „Să facemă omă după chipulă nostru, după asemenarea noastră, care să stăpânescă preste pescii mării și preste passerile cerului, și preste patrupele, și preste totă pământulă, și preste tôte têtătoarele, cari se têtescă pe pământă. Și Dumneșeu creă pe omă, după chipulă seă, după chipulă lui Dumneșeu 'lă creă pe densusulă, bărbatulă și femee 'i creă pe ei. Și Dumneșeu 'i binecuvântă și Dumneșeu le șise: Cresceți și vă înmulțiți și umpleți pământulă, și-lă supuneți pe densusulă, și domniți preste pescii mării și preste passerile cerului, și preste tôte animalele câte se mișcă pe pământă“.

Și Dumneșeu șise: „Eacă v'amă dată voue tótă érba purtândă semênță, care cresce preste totă pământulă, și totă pomulă fructiferă purtândă semênță; aceste voră fi voue spre mâncare; și la tôte animalele pământului, și la tôte passerile cerului, și la totă ce se têtescă pe pământă și are în sine sufletă viă, daă tótă érba verde spre mâncare. Și se făcu, și eacă erau bune fórte. Așa fu séra și fu diminéta șia a șesea“.

g) „Așa s'a sfârșitulă cerulă și pământulă și tótă oștirea loră. Și sfârșindă Dumneșeu în șia a șeptea lucrările sale, pe cari le-a făcută, s'a repausată în șia a șeptea de tôte lucrările sale, cari le-a făcută. Și Dumneșeu binecuvântă șia a șeptea, și o sânti pe ea; că întru acesta s'a repausată elă de tôte lucrările sale, pe care Dumneșeu le creă și le făcu“.

h) „Așa fu nascerea cerului și a pământului, când aceste au fost create, în ziua în care Jehova Dumnezeu făcu pământul și cerul. Și totă plânta câmpului, care mai înainte nu era pre pământ, și totă érba câmpului, care mai înainte nu răsărise. Că Jehova Dumnezeu încă nu plouase și omă nu se afla, ca să lucreze pământul. Și aburi se suiau de pe pământ și udaă totă fața pământului“.

„Și Jehova Dumnezeu formă pe omă din pulberea pământului, și suflă în nările lui suflare de viétă, și așa se făcu omulă în ființă viă“.

Amă reprodușă aici întru adinsă textulă Bibliei despre facere, precum ni l'a lăsată Moise.

Nu este nici o trebuință ca să fiă cineva, ce scimă noi ce filosofă, pentru ca să înțelégă, că între facerea după Moise și după stadiulă modernă ală sciințeloră positive există armonie.

În textulă de sub a) și b) vedemă pe Moise cunoscëndă *chaosulă*, din carele în intervalură abia imaginabile se creéză stelele fpte, corpurile cele albe de văpaie, cari împărțescă lumină orbitóre prin spațitulă nemărginită. De unde isvorise lumina aceea, orbitóre, de acolo se împărștia în spațitulă nemărginită și căldură. Acesta avu de urmare, că nefindă massa chaosulă într'o formă de fierbinte, din acelu chaosă se formară ântéiă stelele fpte, apoi analogă din soră planeții, precum nu cu anevoie aflămă acestă în parte și din textulă de sub c). Aici cosmografia modernă se unesce cu textulă lui Moise și drept-aceea formarea pământulă ca atare neapărată trebuie să o admitemă pentru acestă periodă de timpă, căci forțele calorice aici produséră în pământă variațiună de agregățione, prin cari materiile ocupară pozițiună separate, anume se grupară în corpuri solide și fluide. Constândă pământulă din părți solide și fluide, séu cum amă putea đice mai precisă — din uscată și apă, đice Dumnezeu „să producă pământulă érba...“, adecă să se ivescă lumea vegetalică. Dumnezeu vorbesce prin duhurile sale, cari aici sântă forțele, pe cari noi le numimă astăđi forțele naturei, între cari căldura, lumina, electricitate și magnetismulă sântă cele mai valoróse. Căldură avea pământulă pe atunci în abundență, atâtă de multă, că ființele vegetalice se puteau desvolta sub influința ei, chiar și la ună minimă de lumină. Și lumină pe pământă nu era pre atunci, fără numai cea proprie a

pământului de ôrece căldura pământului producea din apele sale atâția aburii, în câtu prin atmosfera pământului era imposibilu să străbată atare rađe de lumină dela puterniculă *luminătoru alu ȝilei*, dela sórele nostru, carele astăđi a trecutú peste jumătatea vieții sale.

Pe cója cea solidă a pământului, care consta dintr'unú stratú minunatú de cristalí, se formă dară în acéstă periodă vegetațiunea cea bogată, în care prevalau fericele cele gigantice, *se iviră pe pământu erbă, verdéță și pomí, purtândú séménțe fiă-care după felulú lorú*. Și tóte aceste se adăpaú pe atunci *din aburii cei ferbinți, ce se înalțau în atmosferă din apele pământului* forțate de enorma căldură internă.

Într'aceea însă aburii de apă 'și ajunseră în atmosferă maximulú de expansiune, atmosfera era pe deplinú saturată, și de aici apoi se începurá ploile cele torențiale, cari inundară tótă creațiunea vegetalică de pe pământú, care vegetațiune a formatú apoi pe coja cea cristalinică stratulú carbunilorú de petró. Ploile torențiale se continuarú cu vehemență și plouă pe pământú fórte multă apă din atmosferă, până când se rări atmosfera bine de nori, de aburii de apă; așa de tare se rărirá norii, de prin atmosferă puteau ajunge la suprafața pământului rađe de lumină dela sóre și dela alte stele fipte. Astfelú putemú înțelege formațiunile amintite la Moise sub *d*).

Aflându-se acum pe fața pământului munți giganticí și destulú de ȝapeni, ca să pótă servi de stavilá valurilorú celorú furibunde ale oceanurilorú, forțele naturei, adecă duhurile Domnului, continuaú a-și îndeplini misiunea lorú, construindú grandioase combinațiuni chemice din elementele primordiale și din carbogenulú, ce se desvolta în abundență din vegetațiunea cea împunétore, pe care o astrucaserá valurile apelorú. Și devenindú atmosfera totú mai limpede, lumina solară, ca forță jună, ca óspe noú, lucră magnificú pre pământú, producéndú în apele sale chiții cei uriași și multime nenumérată de animale marine înspăimântátore, ear în atmosfera cea limpedită, dar totuși încă destulú de bogată în aburii de apă, creándú paserile tóte după felulú lorú, precum în faptă aflămú și la Moise sub *e*).

Chemicese este constatatú, că cu câtú e o materie óreși-care mai désă, mai compactă, cu atâta e și mai capabilă de a produce unú ce mai trainicú, mai valorosú.

Așa dară nici nu e greu de înțeles, cum după-ce deja pe fața pământului se afla un strat bogat de carbogen, din acesta resări un nou soi de vegetațiune, ce e dreptu mai puțin impunătoru după mărime, dar cu atâtu mai abundantu în speci. Aceste creațiuni suntu suficiente pentru ca să potă nutri un soi nou și mai perfectu de creațiune. Și când odată se aflară la îndemână substanțele acomodate pentru susținerea unui nou și mai înaltu soi de creațiuni, atunci se ivi din celulă prima ființă animalică, mai ântăiu, precum vedurăm, în ape și aeru, în fine însă pe pământul uscatu.

Este mai departe evidentu a înțelege, că ființele animale primordiale voru fi fostu și ele gigantice, dar în privința formei puțin dezvoltate. Cumcă patrupedele s'au dezvoltatu mai curându de câtu bipedele o înțelegem așa, că împuținându-se totu mai tare aburii de apă din atmosferă, sburătorele, ce aveau 2 picioare și 2 aripi, fiindu mai grele decâtu mulțimea aburilor de același volum, amăsuratu legei lui Archimede, au trebuitu să nesuască totu mai în spre pământu; și ajungându odată cu picioarele lor pe pământu, fiindu nedepinse a sta pe ele, s'au rădîmatu și pe vârful aripelor, și simțindu astfel, că corpul lor stă mai ușor, fiind rădîmatu pe patru puncte, necesitatea pentru susținere le-a forțatu să se misce încóce și încolo, decî étă patrupedul.

S'arú mai putea cuprinde lucrul și din altu punctu de vedere, anume că primul patruped s'a dezvoltatu din locuitorii apelor, așa că apele contrăgându-se în locașurile lor, multe dintre notátore au ramas înnotându prin noroiulu ce l'au lăsatu apele în urmă; și earăși nisuința după susținerea propriă le-a forțatu să se misce din locu în felul lor.

Astfelu a decursu pe pământu crearea animalelor, pe care o amintesce Moise sub *f*), ceea-ce earăși e de a se înțelege așa, că și animalele cele de mai ântăiu au fostu mai neperfecte decâtu cele urmátore; cu timpul s'au ivitu apoi animale mai varii și mai perfecte, după-ce firesce că și pe fața pământului se voru fi petrecutu diverse evenimente, provenite mai alesu din diferențe calorice.

Prin lupta cu elementele naturei patrupedele au devenitu fisicalmente totu mai tari. Columna vertebrală s'a învërtoșatu, a căpëtatú elasticitate intensivă și din cele mai

perfecte patrupede în fine se aleseră unele, cari fură în stare să-și susțină corpul și fără de ajutorul piciorilor de dinainte, conformă numitei puteri din amintita columnă vertebrală.

Unu pasu aru mai trebui să facem înaintea și ne-amu treți în celu mai crasu Darwinismu, adecă să vedemu pe cele de anteu bipede până la moime și apoi de aici pe omul celu de anteu. Dar când privim la om și la celelalte bipede, atunci numai nesce creeri mărginiți nu'su în stare să vadă deosebirea. Au creatu forțele naturei, adecă duhurile Domnului, întrégă lumea vegetalică și animalică, și vędându Ddeu că acesta este bine a disu: să facem omu după chipulu nostru, după asemănarea noastră, care să stăpânescă peșci, paserile și tôte animalele, câte se mișcă pe pământu.

Deosebirea cea bătătoare la ochi între om și tôte animalele de o parte, ear din altă parte textulu lui Moise de sub *f*) ne impun logicesc să admitemu crearea omului, ca unu ce deosebitu de crearea animalelor, și din acelu motiv, că pământulu în desvoltarea sa mai nouă s'a îmbogățitu și elu în elemente (înțelegem după mulțimea numerică) chimice. Moise ne înfătoșază crearea omului la finea creațiunei; cercetările geologice încă dovedesc, că ose omenesci se află numai prin cele două pături esterne ale cōjei pământului. Așa dară în privința timpului deosebire nu esistă. Nu pōte esista deosebire nici în privința modului de creațiune, căci dacă vomu admite, că omul celu d'anteu s'a desvoltatu din ultimele, adecă din cele mai perfecte patrupede, atunci urmarea naturală de aici aru fi, că dintre bipedele zonei ferbinți omul, cestu acum atâtu de cultu, prin dresură acomodată, aru fi în stare să emancipeze baremu pre cele mai alese, să le smulgă din familia moimeloru, și să le proclame de cetățeni ai pământului, coordinați cu omenii. Cum-că aici nu vomu ajunge nici când, o susține chiar și celu mai puritanu darvinistu. Așa dară fără să facem cātu de mică apertură în teoria naturală a creațiunei, susținemu, că desvoltându-se cātu se pōte de multu creațiunea animaleloru, în timpul cātu suprafățu pământului conținea în abundență elementele necesare, atunci forțele naturei, adecă duhurile Domnului, creară pe omul celu d'anteu, fiă într'unu locu, seu în mai multe locuri deodată, adecă pretotindena, unde se aflară la înde-

mână elementele necesare la susținerea omului. S'a ivitŭ dară pe pământŭ omŭ, după chipulŭ și asemănarea lui Ddeŭ, adecă s'a ivitŭ o ființă constătătoare din trupŭ, mai alesŭ și decătŭ alŭ celorŭ mai perfecte bipede, și din spiritŭ, din schînteuă divină. Și pe acestă ființă cugetătoare, înzestrându-o Dumneđeŭ cu voință liberă, a făcut-o stăpână preste tôte cele lalte creaturi ale sale dîcîndu-î, să se înmulțescă și să le guverneze pe tôte. Și a vĕdŭtŭ Dumneđeŭ că este bine așa, și le-a binecuvĕntatŭ pe tôte, ear după aceea s'a odihnitŭ.

Ca rezultatŭ alŭ celorŭ premerse putemŭ susțineă următorele :

1. Întru începutŭ a creatŭ Dumneđeŭ materia și din acĕsta pe tôte corpurile cerescĭ, așa dară și pământulŭ.

2. În corpurile cerescĭ, așa dară și în pământŭ, a suflatŭ Dumneđeŭ duhulŭ seŭ celŭ de viĕță dătătorŭ, carele s'a manifestatŭ și se manifestĕză prin forțele naturei, dintre cari escelĕză căldura, electricitatea, magnetismulŭ și lumina.

3. Duhurile Domnului, adecă forțele naturei, aŭ făcutŭ să se nască din materiă, seŭ din lumea mineralică, mai ântĕiŭ lumea vegetalică și apoi cea animalică.

4. Vĕdĕndŭ Dumneđeŭ că tôte aceste sîntŭ bune, a creatŭ omŭ după chipulŭ și asemănarea sa, și l-a făcutŭ stăpânŭ preste tôte creaturile sale, provĕdĕndulŭ cu voință liberă.

5. Pământulŭ, ca și ori-care altŭ corpŭ cerescŭ, fiindŭ creatŭ, și are începutulŭ seŭ, așa dară se va și fini. Cu alte cuvinte vorbindŭ putemŭ dîce, că fie-care corpŭ cerescŭ apare ca unŭ fenomenŭ în spațulŭ și timpulŭ celŭ infnitŭ, avĕndu-și totŭ insulŭ fazele sale de desvoltare, prin cari trecĕndŭ, earăși se va întorce în sînulŭ tatălui, dela care s'a născutŭ, și de acolo apoi, în decursulŭ timpului, provĕdŭtŭ cu forțe nouĕ și avĕndŭ altă formă, va apărea din nou și earăși va deveni centrulŭ unŭ spectaculŭ interesantŭ, cine pôte să anunțe dacă nu într'unŭ coloritŭ mai variatŭ, decătŭ cum 'lŭ are astăđi!

Teodorŭ Ceonțea.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 45/1891.

Procesul verbal

al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, luat în ședința dela 31 Ianuarie n. 1891.

Președinte: G. Barițiu. Membrii prezenți: Dr. Il. Pușcariu, vice-preș., P. Cosma, Nicanor Frateșu, controlor, I. G. Popu, I. V. Russu, I. Popescu, I. Hannia, Elia Măcellariu, Z. Boiu, Ioan Crețu, G. Candrea, cassaru, Nicola Toganu, bibliotecaru.

Secretar: Dr. I. Crișianu.

Nr. 1. Academia română din Bucuresci trimite pe seama bibliotecii Asociațiunii următoarele publicațiuni:

1. Legi, statute, regulamente și decisiuni. Bucuresci 1890;
2. Marianu S. Fl. Nunta la Romani, studiu istorico-etnografic-comparativ. Bucuresci 1890. Ediț. Academiei;
3. Analele Academiei române: a) Seria II. tom. XI (1889—1890) Memoriile secțiunii științifice; b) Seria II. tom. XII (1889—1890) partea administrativă și debaterile. Bucuresci 1890;
4. Analele Academiei române (1878—1888) Indice alfabetic al cuprinsului volumelor XI din seria I. și I—X din seria II. Bucuresci 1890. (Exh. Nr. 5/1891).

— Cu mulțumită spre știință. Cărțile donate se transpun bibliotecarului spre a le încorpora la bibliotecă.

Nr. 2. Direcțiunea despărțământului XXVII (Cohalmu) al Asociațiunii transilvane, prin hârtia dto 1 Ianuarie a. c. Nr. 1, subșterne spre revedere, în două exemplare, protocolul adunării constituante a despărțământului, ținută în Cohalmu la 17/29 Decembrie 1890, cu rugarea, ca să li-se retrimită unul din exemplarele subșternute. În legătură numita direcțiune subșterne și suma de 100 fl. v. a. taxa de membru pe viață, solvită de preotul Iosif Lupu din Stena.

Din protocolul subșternut se vede:

a) că după constituirea provizorie s'au înscris 1 membru pe viață și 10 membri ordinari cu taxe anuale;

b) că s'au ales, directori: dl. N. D. Mircea, membri în subcomitet: d-nii Iosif Lupu, Pompiliu Predovic, Ioan Brotea, Ioan Buzea, Andrei Stroia și Clemente Raicu; din aceștia au fost aleși: d-nul Iosif Lupu controlor, d-lu Clemente Raicu cassaru și d-lu Andrei Stroia actuar;

c) că s'a hotărât ca despărțământul XXVII să-și începă activitatea numai cu începerea anului 1891 și că și taxele membrilor noi să se compute dela acestu datu. (Exh. Nr. 6/1891).

— Se adevărește primirea sumei de 100 fl. v. a. taxă de membru pe viață dela preotul Iosif Lupu cu aceea, că suma nu-

mită s'a transpusă la cassa Asociațiunii spre contare în regulă. Constituirea despărțământului nouînființat XXVII (Cohalmă) se ia cu aprobare la cunoscință, exprimându-se d-lui protopop N. D. Mircea mulțumită pentru prevenirea, cu care, la însărcinarea primită din partea acestui comitetă, a condusă lucrările pregătitoare. Concluzulă, în urma căruia despărțământul din cestiuone își va începe activitatea sa numai cu începerea anului 1891, servesece spre știință și se încuviințeză, ca taxele, pe cari le voră solvi membrii noi, să li se compute acestora pentru anulă 1891. Unulă din exemplarele protocolulă adunării constituante a despărțământulă se remite și se aviséză direcțiunea, că e de ajunsă a se subșterne aici o copilă a protocolulă, reținându-se originalele pentru archiva despărțământulă.

Nr. 3. D-lă Ioană Popescu, primă-secretarū ală Asociațiunii prin hârtia dto. 5 Ianuarie a. c., făcându provocare la concluzulă acestulă comitetă din ședința dela 29 Decemvrie 1890 punct. prot. 166, notifică studiile tipărite în anulă 1890 în foia „Transilvania“, cari ară fi să se remunereze, precum și sumele remunerațiuniloră. (Exh. Nr. 9/1891).

— Se exmite o comisiune constătătoare din membrii comite-tulă I. V. Russu, Zacharie Boiu și Dr. I. Crișianū cu însărcinarea : a'și da părerea asupra meritulă studiiloră notificate de dlă primă-secretarū Ioană Popescu, pentru ca astfelă votarea remunerațiuniloră cerute să se pôtă efeptui din sumele votate în adunările generale ale Asociațiunii, țnute în Făgărașū (1889) și în S. Reghinū (1890), în conformitate cu concluzulă acestulă comitetă, provocatū în hârtia d-lui Ioană Popescu.

Nr. 4. Nicolaū Celegredeanū, faurū, stipendiatū ală Asocia-țiunii, terminându cursulă învățaturii, mulțumescce pentru stipendiulă avutū. (Exh. Nr. 17/1891).

— Spre știință.

Nr. 5. În legătură cu cele cuprinse la punctulă precedentū, secretarulă II notifică, că următorii tineri și anume: 1. Zsiga Mateiū, mäsarū; 2. Turcū Ioanū, rotarū; 3. Celegredeanū N. faurū; 4. Sabo Iosifū, lăcătarū; 5. Herlea Simeonū, mäsarū; și 6. Lazarū Vasile, faurū; absolvându cursulă învățaturii, stipendiile avute de ei în folosire cu începerea anului 1891 aū venitū în vacanță, ear cu 1 Iulie a. c. voră veni în vacanță, totū în urma absolvării cursulă de învățământū, stipendiile avute în folosire de tinerii: 1. Colcerū Nicolae, cismarū; 2. Mușă Vasile, tēmplarū; 3. Langa Romulū, mäsarū; 4. Popū Aurelū, păpucarū; și 5. Radu Ioanū, mäsarū.

— Ce escriă concursū pentru conferirea:

a) a 6 stipendii de câte 25 fl. v. a pe anū pentru învățacei de meseriași cu începere dela 1 Ianuarie a. c.

b) a 5 stipendii de câte 25 fl. v. a. pe anū totū pentru învățacei de meseriași, cu începere dela 1 Iulie a. c.

Nr. 6. Cererea de dto. pres. 8. Ianuarie a. c. a stipendiatulă Asociațiunii, Ioanū Mezei, studentū de clasa VI. la gimnasiulă ro-

mână din Blajă: de a i se lăsa în folosire stipendiul și în periodul scol. viitor: (Exh. Nr. 18/1891).

— Se încuviințează, i-se recomandă însă numitului tineră să caute a nu mai fi admiată din studi.

7. Stipendistul Ioană Rațiu, studentă de clasa VIII gimn. în Clujă justifică sporul, ce 'l-a făcută în studi în decursul periodului I ală anului scol. curent. (Exh. Nr. 19/1891).

— Spre știință.

Nr. 8. Tipografia archiecesană din Sibii subșterne spre achitare pentru tipărituri efeptuite în decursul anului 1890 ună contă în suma totală de fl. 790.15 și anume: fl. 38.90 pentru tipărituri relative la adunarea generală a Asociațiunii din anul trecut, și fl. 751.25 pentru tipărirea fôiei „Transilvania“ în 1890. Din suma totală sântă a se subtrage fl. 7.50 întrați la tipografia din vinderea a 30 exemplare din Nr. 10 ală foi, remânându astfel pentru achitare suma de fl. 782.65 (Exh. Nr. 20/1891).

— Suma de fl. 782.65 se avisază la cassa Asociațiunii spre solvire tipografiei archiecesane pe lângă documentă în ordine timbrat.

Nr. 9. D-lă Athanasie Cimponeriă, jude ală tablei reg. în pensiuie, prin hârtia de dto 11 Ianuarie a. c. cere, ca taxele în suma de fl. 23 v. a. ce le-a solvită pentru internat, didactru și limba francesă pentru fiica sa Cathica pro Decemvrie 1890, care timpă numita elevă 'l-a petrecut, la cererea părintelui său, acasă, să 'i-se compute pe luna Ianuarie a. c. (Exh. Nr. 22/1891).

— Taxele pentru internat și didactru fiindă anuale, avându a se solvi de regulă anticipative; ear de altă parte considerându, că petrecerea afară de internat a numitei eleve a urmată la stăruințele părintelui ei și nu la ale direcțiunii internatului: cererea d-lui jude ală tablei reg. în pens., Athanasie Cimponeriă, nu se pôte încuviința.

Nr. 10. Gregoriu Mureșană, sodală faură în Mintheulă română, se rógă pentru ună ajutoră pentru a putea suscepe maestria independentă. (Exh. Nr. 24/1891).

— Nedispunându Asociațiunea de ajutoră cu asemenea menițiuie, cererea sodalului Mureșană nu se pôte considera.

Nr. 11. Vasile Moldovană, din Lăpușulă de Câmpie, se rógă pentru ună ajutoră pe sēma fiului său Ioană, învățaculă de faură (Exh. Nr. 25/1891).

— Petentele se avisază la concursulă, ce este a se escrie, conformă conclusului de sub punctulă 5 ală acestui procesă verbală, pentru conferirea de ajutoră pentru învățacei de meseriași.

Nr. 12. Direcțiunea institutului de credită și economiă „Albina“ în Sibii subșterne extrasulă contului Asociațiunii, încheiată cu ultima Decemvrie 1890 cu ună saldă de fl. 2670.20 în favorulă numitului institută, ca să fiă examinată și să se confirme exactitatea lui. (Exh. Nr. 26/1891).

— Extrasulă subșternută se transpune cassarului, d-lui G. Candrea, spre a-lă examina în asemenare cu cărțile Asociațiunii, ear despre rezultată a raporta la timpulă său comitetului.

Nr. 13. D-lă Ioană Cădea din Blajă, făcândă provocare la concursulă literară publicată de acestă comitetă, oferă lucrarea sa „Oglinda plugariloră“, publicată în foiața diaruluiă „Telegr. română“ din Sibiiă în lunile Maiu — Augustă 1890, spre a fi scosă în broșură, cerendă pentru casulă primiriă ofertuluiă unele exemplare tipărite din broșura respectivă. (Exh. Nr. 28/1891).

— Ofertulă d-lui Ioană Cădea nu se pôte primi.

Nr. 14. Institutulă de credită și economiă „Albina“ din Sibiiă trimite consemnarea colecteloră în suma de fl. 2616.58 făcute prin directorulă institutuluiă, d-lă Partenie Cosma, dela 1 Iulie până la 31 Decemvrie 1890. (Exh. Nr. 30/1891).

— Spre știință. D-luiă colectantă Ț-se exprimă căldurōsa mulțumită a comitetuluiă.

Nr. 15. Direcțiunea despărțemētuluiă nouă înființată V. (Săliște) ală Asociațiuniiă, prin hărtia dto 10 Ianuarie a. c., subșterne spre revisuire protocolulă luată în adunarea de constituire a despărțemētuluiă dela 16 Decembre 1890 precum și protocolulă subcomitetuluiă dela 16 Decemvrie 1890.

Din protocolulă adunării se vede:

a) că sub conducerea d-lui Dr. N. Maieră, însărcinată din partea acestuiă comitetă cu conducerea lucrăriloră pentru constituirea nouluiă despărțemētă V (Săliște), s'au alesă, directoră: d-lă Dr. N. Maieră, membrii în subcomitetă: d-nii Dr. N. Calefară, N. Hențiuă, P. Juga, Romulă Simu, Em. Beșă și R. Mircea;

b) că, la propunerea d-lui R. Mircea, s'a hotărîtă, că alegerea efaptuită să fiă numaiă provisorică până la proxima adunare generală, din causă că adunarea constituantă a fostă slabă cercetată;

c) că s'a înscrisă ca membru ordinară cu taxă anuală d-lă R. Simu din Orlată;

d) că proxima adunare generală a despărțemētuluiă se va ținea în 7 Iulie a. c. avendă subcomitetulă a fixa loculă, unde să se țină.

Din protocolulă subcomitetuluiă se vede:

a) că, constituindu-se subcomitetulă, Dr. N. Calefară a fostă alesă cassară, N. Hențiuă controloră și R. Mircea actuară.

b) că cassarulă a primită însărcinarea a încassa taxele restante de pe la membrii până la proxima adunare generală, spre a se stabili atunciă lista membriloră. (Exh. Nr. 31/1891).

— Cuprinsulă protocōleloră subșternute servece spre știință, mulțumindu-i-se d-lui Dr. N. Maieră pentru prevenirea, cu care a primită a conduce lucrările de constituire.

Nr. 16. Cererea locuitoruluiă din Vidra de susă, Avramă Iancu: pentru de a Ți se extrada și restulă de fl. 117 v. a. din suma de fl. 317 v. a., pentru care se oferise a efaptuiă reparaturile nece-

sare la casa din lăsamântului după fericitul Avramă Iancu, (Exh. Nr. 34/1891).

— se încuviințeză, după-ce în urma colaudării, s'a constatat, că reparaturile s'au efeptuit în conformitate cu contractul încheiat și cassa Asociațiunii e avisată a solvi la mâna întreprindătorului Avramă Iancu suma de fl. 117 v. a. pe lângă documentul în ordine timbrat.

Nr. 17. Cererea societății elevilor dela preparandia română gr. cath. din Blajă: pentru a se trimite gratuit organul Asociațiunii „Transilvania“ pe séma bibliotecii ei (Exh. Nr. 39/1891.)

— se încuviințeză, avându a se face la adminisrațiunea fôiei pașii de lipsă în scopul acesta.

Nr. 18. Direcțiunea spitalului „Franciscă-Iosefiană“ din Sibii mulțumesc pentru cărțile și țiarele donate pe séma acelu spital. (Exh. Nr. 36/1891).

— Spre știință.

Nr. 19. Direcțiunea despărțământului nouînființat IX (Oreștie) ală Asociațiunii transilvane subșterne spre revisiune protocolul adunării de constituire dto 2/14 Decemvrie 1890 și protocolul subcomitetului totu de același dat, cerându o consemnare a membrilor Asociațiunii din comunele aparținătoare nunitului despărțământ.

Din protocolul adunării se vede:

a) că s'a decis în unanimitate înființarea noului despărțământ;

b) că s'au înscriș mai mulți membri noi.

c) că s'au ales, directorul: d-lă Dr. I. Mihi, membrii în subcomitet: d-nii Dr. St. Erdélyi, Iosifă Orbonaș, Daniilă David, Nicolaă Vladă, Aurelă Barciană și Petru Drăghiciu;

d) că adunarea generală proximă se va ținea în Oreștie, avându subcomitetul a fixa timpul.

Din protocolul subcomitetului se vede;

a) că, constituinduse subcomitetul, d-lă A. Barciană a fost ales cassar, d-lă D. Davidă controlor și d-lă P. Drăghiciu actuar;

b) că cassarul a fost însărcinat să încasseze taxele de pe la membrii;

c) că directorul a fost însărcinat să cêră dela acestă comitetă o consemnare a membrilor Asociațiunii de pe teritorul despărțământului. (Exh. Nr. 40/1891)

— Constituirea noului despărțământ se ia cu aprobare la cunoscință, mulțumindu-se d-lui Dr. I. Mihi pentru prevenirea, cu care a primită a conduce lucrările pentru constituire. Cuprinsul protocolor subșternute servesc spre știință, avându a se extrada consemnarea cerută a membrilor.

Nr. 20. Rugarea On. Direcțiunii a gimnasiului român din Bradă: pentru a i se trimite gratuit fôia „Transilvania“ pe anul

1890 și pe anii viitori, precum și alte opuri menite a se distribui între popor (Exh. Nr. 306/1890).

— se încuviințază cu aceea, că încâtă pentru partea din urmă a cererii, aceea se va considera numai întrucâtă voră permite împrejurările.

Nr. 21. Cererea bibliotecarului N. Togană: pentru a se dăru pe sēma bibliotecii tractuale a preoțimeii gr. cath. din protopopiatul Sibiului cāte unū exemplarū din publicațiunile din anii trecuți ale Asociațiunii, precum și alte opuri menite a se distribui. (Exh. Numărul 42/1891).

— se încuviințază cu aceea că, încâtă pentru publicațiunile din trecutū ale Asociațiunii, se va putea extrada cāte unū exemplarū numai din acei anū ai organului „Transilvania“, din carī dispunemū de unū numerū măi mare de exemplare.

Nr. 22. Direcțiunea scōlei civile de fete, prin hārtia dto 31 Ianuarie a. c. Nr. 49 subșterne spre revisuire protocolul conferinței corpului didactic delă 31 Ianuarie a. c. dimpreună cu protocolul clasificățiunilor pe semestrulū I. alū anului scol. curentū.

Din protocolul conferinței se vede, că la 30 Ianuarie a. c. s'au ținutū examenele semestrale în prezența delegatului comitetului și a directorului institutului, că sporiulū, ce l-au făcutū elevele în decursul semestrului I. alū anului scol. curentū e preste totū mulțumitorū, că din 2—6 Faurū inclusive a. c. sūntū ferii (semestrale) și că purtarea morală a elevelorū precum și progresulū în studiū în luna Ianuarie a. c. aū fostū deplinū satisfăcătoare. (Exh. Nr. 43/1891).

— Cuprinsulū protocolulū subșternutū se ia la cunoșcință.

Nr. 23. Aū intratū la comitetū taxe delă membrii; Bozoșanū Ioanū, în Moșna fl. 100 v. a. Moldovanū Nicolaū, în Blajū, fl. 5 pro 1890; Mateiū Popū de Gridū, în M.-Oșorheiū, 5 fl. pro 1890; Antoniu Stoica, în M.-Oșorheiū, 5 fl. pro 1890; Beșă Pavelū, în Borgo-Prundū, 2 fl. 50 cr. pro 1890; Popū Augustinū în Lăpușulū ung. 5 fl. pro 1891; Clóje Ioanū, în Boiță, 100 fl.; Dr. Remusū Roșca, în Sibiiū, 100 fl.; Iosifū Lupu, în Stena, 100 fl.; Barițū George, în Sibiiū 5 fl. pro 1891; Titū Budū, în Șugatagulū-ung., 5 fl. pro 1891; Cocianū Florianū, în S. Ceh, 5 fl. pro 1891; Popū Ioanū, în Dobionū, 5 fl. pro 1891; camera comercială în Brașovū 5 fl. pro 1891; Hodoreanū Ioanū, în Gherla, 5 fl. pro 1891; Manegutū N. în M.-Oșorheiū 5 fl. pro 1891; Popelea Simeonū, în G. St. Miklos, 5 fl. pro 1891; Ciobotarū Gavriilū în Ghimesū 5 fl. pro 1891; Marinū Nicolaū, în Clujū, 5 fl. pro 1891; Nicolaū Băișanū, în B.-Isbita, 5 fl. pro 1890; Societatea min. „Arama“ în B.-Isbita 5 fl. pro 1890; Dumitru Nanū, în Rēșnovū, 5 fl. pro 1891; Ioanū Albonū, în Velcherū, 5 fl. pro 1891; Comuna Apold.-micū, 15 fl. pe anii 1888—1890; Andreiū Frāncu, în Budapesta, 5 fl. pro 1891; Ioanū Crețu, în Sibiiū, 5 fl. pro 1891; Petru Popū, în Lugoșū 5 fl. pro 1891; Demetriu Moldovanū, în Sighișora, 5 fl. pro 1890; Hențū Nicolaū, în Seliște,

5 fl. pro 1890; Dr. Calefaru Nicolau, in Săliște, 5 fl. pro 1890; Romul Simu, in Orlatu, 6 fl. pro 1891; Dr. Elefterescu 5 fl. pro 1891.

— Spre știință.

Sibiiu, d. u. s.

G. Barițiu m. p.
președinte.

Dr. Ioanū Crișianu m. p.
secretarū II.

Verificarea acestui procesu verbalu se încrede d-loru:
Nicanoru Frateșu, I. Crețu, și Gerasimū Candrea.

S'a cetitū și verificatū. Sibiiu in 3 Februarie n. 1891.

Nicanoru Frateșu m. p.

Gherasimū Candrea m. p.

Ioanū Crețu m. p.

CUVĒNTARE

rostită cu ocaziunea deschiderii adunării generale a despărțemintului XI alu „Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românū“ de dlū Alimpiu Barboleviciu directorulū acelu despărțemintū).*

Onorată Adunare!

Știința și religiunea sântu cei doi felinari, cari conducū destinele omulū prin punerea in activitate a acelorū doi factori, adecă inima și mintea, cu care a dăruitū Creatorulū pe omū, spre a-lū distinge de celealalte viețuitoře, ca pe chipulū seu, pentrucă a voitū Dumneđeu să fiă între tôte creaturele una, carea să sémene cu Dumneđeu, să fiă rudeniă cu Creatorulū seu, și acēsta ființă, și acēsta creatură fericită e omulū; pentru aceea 'lū numese pe elū cuvēntulū adevērulū eternū „dii estis vos“ („Dđei sânteti voi“).

Religiunea e deodată cu genulū omenescū, pentrucă ea e in-scrisă prin degetulū Creatorulū in anima omulū, până când știința s'a născutū in tēmpū, dar și știința adeveratā se pōte numi fica religiunei. Devisa religiunei este a demarca, țese și susținea relațiunea între creatură și Creatorulū seu, a forma prin legăturile iubirei, nunumaī familia casnică ci și familia cea vastă a societăței omenesci, a defige scopulū finalū alū omulū. Știința cea adeveratā in tōtā privința corespundētore măriri și Dumneđeu „demităței și scopulū finalū alū omulū“, se datēză dela înplinirea opulū rescumpărării nēmului omenescū.

Și până la venirea lui Christosu in lume a fostū știința profană însă aceea nunumaī că nu dă mâna de ajutorū religiunei spre înplinirea misiunei sale sublime ci o împedecă statorindū concepte

*) Ni s'a trimisū la finea anului espiratū prin Onoratulū comitetū spre publicare, Redacțiunea,

false și necompatibile cu mărirea ființei supreme, și cu demnitatea omului, și mai pre sus de toate știința profană, nu avea concepte și principii clare, despre cultul datorit lui Dumnezeu. Însă a resăritu sôrele adeveratei științe în muntele Golgotha reversându-și rațele sale binefăcătoare, peste întregul rotogolul al pământului, pentru-că Christosul rescumperându pe om de sub blastemul ceriului, a desrobitu inima și mintea omului, din lanțurile rușinoase ale păcatului, și din negura nesciinței. Religiunea întemeiată prin Christosul a nobilitat simțemintele inimii omenesci, și a curățitu mintea omenescă de conceptele false care le avea omenimea despre Dumnezeu, și deapropoșele seu. Religiunea creștinescă a învătătu pe omeni, că nu numai celă avutu și puternic și om, ear celă miser și sclav e merit să fiă nutremântul fierelor selbatece, și plânsul și vaietul lui cel stors prin sfâșierea medularilor lui, se înlocuiescă musica spre desfătarea tiranilor. Înainte de venirea lui Christosul omenimea n'a cunoscut lacrima în ochiul, și suspinul în sênul deapropoșel seu, pentru-că n'a sciutu că are deapropoșe.

istoria, acestu martor ocular al evenimentelor, ne arată că poporele prin cultivarea unilaterală a minții s'au înălțat la un grad ore-care al științei, dară totu ea ne-a conservat pe paginile ei, icóna jalnică zugrăvită prin penelul fidel al timpului, cumcă poporele antice, cari au lăsat necultivat terenul inimii când străluciau mai tare rațele gloriei, cascigată prin ascuțitul sabiei, lăpădându religiunea și virtutea: s'au rostogolit prin peșitul decadinței morale, în noianul corupțiunii, unde și-a aflatu mormântul etern.

Ore despre aceea ca părăsirea religiunii, virtuții, și a moralității chiar și pe poporul care escelează în știință, flă duce la decadință nu este un exemplu frapant sôrtea Romei antice, care a decădu cu totul prin lăpădarea virtuții precum arată Montesquieu în opul seu: *Marimea și decadința Romanilor* („Grandeur et decadence des Romains“). Dară să venim mai aproape de timpurile noastre, să privim la Francia. Care națiune a fost mai datătoare de ton în Europa civilizată în timpurile mai nouă decât Francia care prin știință s'a înălțat la gloriă, însă scotându religiunea, virtutea și educațiunea religio-morală, din institutele sale și din familiă, a esilat pacea și binecuvântarea din familiă și țară. Său nu e nou și celă mai palpabil sôrtea Italiei, care până când religiunea și știința luminau ca două felinare în anima ei, înainta pe cariera prosperității, spirituale și materiale și înfloria; ear ađi după ce a portat răsbel în contra religiunii și virtuții, mărirea și prosperitatea a înlocuit omilirea, stagnarea și miseria.

Religiunea e fundamentul familiilor, orașelor, statelor și nemiurilor, ea a formatu prin legătura iubirei familia vastă a societății omenesci, ea a înfrățitu poporele.

Dară să venim acasă. A fostu timp când poporul român n'a avutu știință, dar a avutu religiunea, a avutu credința, așa ca

se pot \ddot{u} aplica și la poporul român \ddot{u} cuvintele Rescumpărătorului: „O popor \ddot{u} , mare este credința ta, credința ta te a mântuit \ddot{u} “.

Așa e, credința în Dumnezeu, credința în puterile sale și speranța în venitoriu l'a mântuit \ddot{u} pe poporul român \ddot{u} din lupta cu desastrese seculare. Religiunea a susținut \ddot{u} în poporul român \ddot{u} clenodiile celea scumpe, limba: naționalitatea și datinele strămoșesci. Religiunea și biserica a întărit \ddot{u} pe poporul român \ddot{u} , că deși uda brazda cu sudor \ddot{u} mestecate în sânge, totuși nu se înbrânci sub crucea iobagiei. În timpurile desastrose n'a \ddot{u} avut \ddot{u} poporul român \ddot{u} inteligența mirénă, éru pe care o avut \ddot{u} a fost \ddot{u} „rari nantes in gurgite vasto,“ pentrucă timpurile funeste 'l \ddot{u} opria \ddot{u} dela scólă, și schintéua sciinței o acoperia sub spusa suferințelor \ddot{u} sale, atât \ddot{u} clerul \ddot{u} , cât \ddot{u} și biserica și religiunea spre a o preface în timp \ddot{u} mai favoritor \ddot{u} într'un \ddot{u} focalur \ddot{u} deși modest \ddot{u} al \ddot{u} sciințelor \ddot{u} și al \ddot{u} culturei.

Cine nu scie că un \ddot{u} astfel \ddot{u} de focalur \ddot{u} modest \ddot{u} a fost \ddot{u} Blașul \ddot{u} cu archirei \ddot{u} sei de eternă memoriă și cu umiliții călugări Basiliți. Din acest \ddot{u} focalur \ddot{u} s'a respândit \ddot{u} sciința și cultura și încă cultura națională română nu numai dincóce, ci și dincolo de Carpați. Și cine a \ddot{u} fost \ddot{u} păditorii focalurului vestal \ddot{u} al \ddot{u} sciinței și culturei românesci, decă nu Archirei și clerul român \ddot{u} , cari a \ddot{u} frânt \ddot{u} fiilor \ddot{u} națiunei nu numai pânea spirituală ci și materială; document \ddot{u} vi \ddot{u} sânt \ddot{u} fundațiunile de pâne pentru studenții bun \ddot{u} dar seraci ale demnilor archierei de pia memoria Bob \ddot{u} și Vulcan \ddot{u} , din cari și ađi se ajutóra fi ai bisericei și națiunei române. Archirei și clerul bisericei nóstre, pentru cultura națională a \ddot{u} suferit \ddot{u} și martiriu și esiliu și fructele ingeniului și animei lor \ddot{u} , sciința a \ddot{u} portat \ddot{u} o subsuóra și în exiliu ca să nu péră ci să devină moștenirea națiunei și a bisericei; dar lacrimel \ddot{u} lor \ddot{u} a \ddot{u} fost \ddot{u} ca o rouă roditoare pe terenul \ddot{u} cultural \ddot{u} al \ddot{u} națiunei nóstre. Resuffându națiunea și biserica nóstră mai liber \ddot{u} , archirei și clerul bisericei române eliberați din cătușele sclaviei, a \ddot{u} putut \ddot{u} desvolta o activitate mai fecundă pe câmpul \ddot{u} culturei poporului român \ddot{u} .

Document \ddot{u} ni este despre acésta istoria bisericei nóstre care ne infățișază pe archirei și pe cler \ddot{u} , ca pe toți atâta apostoli ai culturei naționale, așa ca cu frunte senină se póte dice că istoria némului românesc \ddot{u} din trecut \ddot{u} e bisericescă, deóre-ce numai bărbații bisericei a \ddot{u} putut \ddot{u} desvolta activitate, deși judecându după împrejurările de astăđi modestă dar \ddot{u} după împrejurările funeste de atunc \ddot{u} înbucurătoare și promițătoare de viitor \ddot{u} .

Cine dar ar \ddot{u} cuteza să dică că nu biserica și religiunea a \ddot{u} născut \ddot{u} cultura și sciința în sinul \ddot{u} poporului român \ddot{u} , și că nu ea a crescut \ddot{u} inteligența română nu numai bisericescă ci și mirénă pe acésta iubită primogenită fiică a sa, dela care ca resplată pentru durerile nasterii, și pentru sudorile creșterei, așteptă cu drept \ddot{u} cuvânt \ddot{u} stergerea lacremelor \ddot{u} de pe fața sa brazdată de suferințe, și alinarea suspinului peptului seu sguiduit \ddot{u} de furtune, pentrucă inteligența nici unei națiuni nu datoresce atâta bisericei și reli-

giunei sale ca inteligența română. Dară să venim și mai aproape în aprețările noastre.

Ore nu mintea și inima arhierilor bisericei române Alexandru și Andrei, au născut ideea salvătoare și regenerătoare de poporul român prin întemeierea „Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” care idee încălzită de rațele sórelui iubirei inimelor bărbaților națiunei române și rourată de sudórea bărbaților laborioși precum și de darul ceresc, ađi se înalță din mijlocul terenului cultural al națiunei române ca un arbore falnic înfrumșetăt cu flori și cu fructe îndulcítóre de viața spirituală a fiilor și promițetóru de viitorul mamei națiunii. Un surcel din acest arbore nobil altuit prin însăși mâna mamei națiunii în trupina peptului moral al poporului român din Selagiu, este și despărțământul al XI pentru literatura română și cultura poporului român. Arborele literaturii și culturii române, de pe care e rupt acest surcel, a fost resădit în terenul națiunei, la inițiativa și prin conlucrarea conducătorilor bisericeii și religiunei, prin urmare și surcelul cel altuit în terenul cultural al poporului român din Selagiu, numai așa va putea prinde rădăcini adēnci, va putea cresce, înflori și fructifica, decă va fi încălzit de spiritul religiunei. Decă în trecut biserica și religiunea a fost scutul poporului român sub durata tēpurilor desastrose; decă biserica și religiunea au născut cultura și crescut inteligența noastră, e condițiune „sine qua non” pentru viitorul cultural al națiunei și culturii poporului român ca ceia dóua felinarii, al religiunei și al sciinței să le pórte înainte poporul în mod paralel și deodată barbații chemați de Provedința spre continuarea opului regenerării némului românesc prin religiune și sciință: ei de lipsă ca pe catedrele tuturor institutelor noastre culturale și ale scólelor menite pentru crescerea surescencetóru națiunei de ambe sexele să lumineze într’o măsură fălia sciinței și a religiunei; e de necesitate imperativă, garantatóre de viitorul și înflorirea aședămintelor noastre culturale menite pentru crescerea fiilor și a ficelóru națiunei noastre, ca acelea să fiă puse sub aripa scutítóre de viscole a bisericeii și religiunei noastre, pentrucă ađi abia aceea e al nostru, ce e legat de sínul bisericeii.

Felinarul religiunei trebuie să lumineze deodată cu cea al sciinței și al culturii poporale și pe carierele vieții sociale și familiare a némului nostru. Reu s’arú înșela care numai arú cuteza a presupune că sciința póte înlocui religiunea séu că e destul a cultiva mintea, ear inima a o lăsa să se înțelínescă: de óre-ce sciința fără religiune produce și cresce tiranii cei mici și mari, ’lú face tiran pre pruncú față de tată, și pe tată față de pruncú, pe frate față de frate, pe soră față de soră, pe bărbatú față de muere, pe muere față de bărbatú, ca să nu mai amintescú tóte desastrele cari inundéză societatea omenescă din partea acelor, cari sântú chieamați a o conduce în una séu în altă sferă, și au sciința, dar n’au inimă, pentrucă religiunea n’a cultivatú și n’a nobilitatú simțemintele depuse de cătră mama natură în inimele lorú.

Ne plângem că lumea e rea; se plângu părinții că n'au bucuriă în prunci; lacriméză soții că n'au mângăiere în căsătorie; blastemă pretini și numele de amic pentrucă amicii le ruinéză viitorul. Dar de unde isvorescú tóte acestea lacrăme și suspinuri? Din isvorul veninosu a creșcerei nereligioșe, adecă a culturēi moderne despoiete de religiune. Ce însémnă în colónele diareloru sinuciderile cea îngrozitóre prin revolveru, stréngu, săritu în apă și înveninare în tóte treptele și vârștele omenime, dacă nu lipsa creșcerei religioso-morală.

Onorată adunare! cu câtu e mai grea sórtea unu poporú de aceea are lipsă de mai mare tăriă sufletescă spre a putea învinge greutățile, și a suporta crucile vieței, ear tăria sufletescă o insulfă, în peptulú unu poporú creșcereá religioșă. Și óre este poporú care să se lupte cu mai multe și mai grele cruci, decátu poporulú românú țeranú? Decí să-i dămú poporulú românú cultură, dar cultură religioșă morală pentruca religiunea a fostú în trecutú singurulú lui adăpostú! Religiunea și cultura religioșă morală 'lú înbracă pe elú în prezentú cu armele virtuțilorú; laboriositatei, temperanței și parsimoniei; cultura religioso-morală i va croi și asigura viitorulú, și'lú va înrola ca pe o națiune în concertulú popórelorú Europei civilizate.

Onorată adunare! Edificiulú moralú spiritualú alú renascere, unu poporú prin sciință nu se póte redica într'unú anú, ci spre înălțarea aceluia se recerú deceni, ba seclii, însă nefnteruptú și în tótá ziua, și cu toții trebuie să lucrămú la construirea aceluia.

Nu noi ci geniulú națiunei nóstre condusú de spiritulú naționalú este arhitectulú acestu edificiu; noi suntemú numai măiestri secundari și qileri, rolurile muncēi ni sântú împărțite toturora după sfera de activitate, ce o avemú, să lucrămú cu toții pentrucă înaintea tribunalulú națiunei și alú Dumneđeului popórelorú nici o pozițiune socială fiă înaltă fiă mică, fiă bisericescă, fiă civilă; fiă oficióse, fiă independentă; nu ne póte mântui și scusa de datorința sântă, de a concurge cu puterile nóstre spirituali și materialí la ridicarea acestu edificiu, menitú de provedința ca să fiă scutulú mamei nóstre națiunii în tempurile viforóse. Cu toții trebuie să lucrămú de óre-ce aú venitú la aceea convingere popórele lumii, că puterea și facultățile culturei, sântú resădite în corpulú moralú, în ființa fiă-cărui poporú prin mâna lui Dumneđeú și nu trebuie înprumutată de aiurea, precum nici cultura după cum făceau până acuma popórele că înprumutau și importau cultură streină, și după unú tēmpú anumitú se pomeniau că le-a remasú numai datinele și pecatele streine inportate cu cultura.

Cultura adeveratá și trainică 'și are de fundamentú limba maicei, limba națională. Orí dórá baiașulú din altă baie seú țară duce aurulú în baia sa? Nu, elú îlú sapă din propria fodină, dar îlú costă munca storcătóre de sudorí crunte și noi din baia inimei și ingeniulú poporulú nostru care ascunde în straturele sínului seú tóte facultățile bune și frumoșe, trebuie să săpămú, să producemú

aurul curat al culturii popoarelor; așa dar cu toții suntem datorii a ne scobori în acea mină fără a umbla după scuse, pentrucă de scuse se folosesc numai trântorii națiunii.

Ați nu numai unii, ci însăși societatea, însăși națiunea se cultivă și crește pe sine și cine e medulară în corpul ei morală e datoră să simțe, cugete, și să lucre precum pretinde ea, decât nu voesce ca însuși corpul morală de care se ține să-l scuture de pe sine, ca pe ună medulară putredă. A iubi poporul din care amă eșit și pe mama noastră națiune carea ne a născut, e acea virtute care s'a picurat în sufletul nostru din lacrimile divine ale Mântuitorului lumii vărsate din iubire și durere pentru sorțea nămolului său.

Renascerea se răscumpărarea pretinde sacrificii. Decă voimă dară că barem strănepoții noștri să devină în pozițiunea fericită, de a vedea poporul român fericit prin cultură, înainte de câte trebuie să sacrificăm, și să înlăturăm neunierea și egoismul, care a înghițit multe întreprinderi folositoare și sante, și să înbrățimă chiar cu sacrificarea dorințelor inimei ceea-ce pretinde dela noi binele națiunii și bisericei noastre. Să înălțăm pe pedestalul inimelor noastre altarul solidarității, și pe acel altar toți mici și mari bărbați și femei să aducem pentru cultura nămolului nostru sacrificiile ingeniului inimei și a avereii noastre. Să ne înrolăm sub drapelul „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ înălțat în mijlocul nostru prin însăși mâna sântă a mamei noastre națiunii, înscriindune de membrii ai aceleia precum suntem membrii a uneia și aceleiași mame.

CONSEMNEREA

sumelor colectate în favorul scolei civile de fete a „Asociațiunii transilvane“ prin dlă Parteniu Cosma.

Rechita Janós, Alece Dărăbanu, Ilie Cămpenă, economă în Someșul de Câmpie; Ioan Turc, Tóderu Dușan, Iutin György, economă în Șopteri; Domokos Pál, Domokos Carl, economă în Sibii; Maria Schuberth, economă în Sibii; Fiuța Cămpenă, econ. în Mediaș; Stefanu Ilea, economă în Mihalt; Ioan Popa, notar în Boița; Iosif Popescu, inginer în Doftana câte 1 fl.; Ioan Babețu, economă în Danesc 50 cr.; Csuda Tamas, econ. în Reghin; George Hanteu, econ. în Czelina; George Schuster, econ. în Mihăesc; Ioan Arion, econ. în Ohaba; Stefanu Negru, econ. în Toracul-mare; Zacharie Gavriil, econ. în Ujfalu câte 1 fl.; Ioan Coroianu, econ. în Sighișora 50 cr.; Pavel Stroianu, econ. în Ferihaz 1 fl.; Ioan Colcieru, econ. în Zacul-român 50 cr.; Ioan Rusanu, econ. în Sâncel; A. F. economă în Dobra; I. Maieru, I. S.; D. H.; A. Budiu, economă în Bodon; Neculae Vēja, econ. în Boholz; Maria Goaghiu, economă în Sibii; G. M. & I. S. econ. în Sibii; Bucuru Achim, econ. în Cenade; G. M. & A. C. econ. în Șura-mică câte 1 fl.